

Розселенські параметри територіальних громад для цілей просторового планування (на прикладі Одеської області)

Олексій СИЧУК* <https://orcid.org/0009-0003-0570-5675>

УДК: 911.332:3

АНАЛІТИЧНА СТАТТЯ

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Листування – Sychuk1@ukr.nett

Ключові слова: територіальна громада, просторове планування, регіональний розвиток, поселення, система розселення, Стратегічне планування

Анотація: При розробці комплексних планів просторового розвитку наскрізною лінією проходить забезпечення сталого розвитку територій із урахуванням екологічної, економічної, соціальної безпеки території із населенням у центрі усього. Важливість та першочерговість саме демографічного та розселенського підґрунтя підкреслюється усіх методичних та рекомендаційних розробках як Міністерства розвитку громад та територій України так і міжнародних й громадських організацій. Нами було поставлено за мету дослідити розселенське підґрунтя майбутнього розвитку територіальних громад Одеської області, як базового шару розробки комплексних планів їх просторового розвитку. Одеський регіон внаслідок провадження реформ децентралізації та змін АТУ об'єднує 7 адміністративних районів різних за площею, людністю та розселенськими параметрами. У їх межах сформувалося 91 територіальна громада із кількістю об'єднаних поселень від 1 (Одеська, Ізмаїльська, Теплодарська, Білгород-Дністровська) до 58 у Куяльницькій громаді. Що зумовлено загальною площею області, нерівномірністю їх економічного розвитку. При відмінностях показників густоти населення по районах від 19,4 в Березівському до 350 осіб на км² у Одеському який компенсує низьку густоту по усіх шести районах та формує загальнообласний показник. І такі відмінності спостерігаються не лише на прикладі районів але й громад. Для Одеської області, як стратегічного приморського та прикордонного регіону, із урахуванням перспектив майбутнього просторового розвитку громад такі відмінності стають справжніми викликами при проектуванні. Проведене дослідження показало значні територіальні диспропорції у параметрах розселення громад Одеської області. Визначаються вони насамперед різницею рівні соціально-економічного розвитку, спеціалізацією економіки, географічним положенням та природними умовами.

1. ВСТУП

Реформа адміністративно-територіального устрою та реформа децентралізації, у своїй основній ідеї мають забезпечення належного рівня життя населення громад з науковообґрунтованим підґрунтям поєднання природних, економічних, соціальних, законодавчих передумов їх функціонування у контексті сталого розвитку. Однак формування

2026, 857; DOI: <https://doi.org/10.31861/geo.2026.857.147-155>

<https://geochnu.top/>

 Open Access. © 2026 О.СИЧУК

опубліковано у Чернівецькому національному університеті

Ця робота ліцензується відповідно до

CC BY-NC-ND із Зазначенням Авторства – Некомерційна – Без Похідних 4.0 Міжнародна

спроможних територіальних громад було лишень першим кроком до подальшого розвитку територій, який супроводжується низкою декларативних, номативно-правових, регуляторних, та інших документів, що мають забезпечити досягнення поставлених реформами цілей ([Постанова ВР № 3650](#)). Тому соціально-економічний та просторовий розвиток громад на сьогодні є першочерговим завданням для їх керівництва. Діяльність органів місцевого самоврядування координується переліком прогнозних та програмних документів котрі забезпечують соціально-економічний розвиток громад ([Джерело](#)). Серед них варто виділити стратегію розвитку громади, програму її соціально-економічного розвитку, де визначаються цілі і пріоритети соціально-економічного розвитку території та заходи необхідні для їх здійснення та розробку комплексного плану просторового розвитку ([Джерело](#)). І якщо Стратегія розвитку територіальної громади це фактично соціально-економічне бачення її перспективного розвитку, то територіальні, просторові можливості та рамки цих перспектив викладаються у Комплексному плані просторового розвитку. Перед новоствореними територіальними громадами постає ряд завдань без вирішення яких паралізується їх перспективна діяльність (зміна меж, управління земельними ресурсами, розвиток екомереж, розробка заходів реконструкції мережі інфраструктури, тощо).

При розробці комплексних планів просторового розвитку наскрізною лінією йде забезпечення сталого розвитку територій із урахуванням екологічної, економічної, соціальної безпеки території із населенням у центрі усього ([Васильченко, Парасюк & Єременко 2015](#); [Хохуляк 2023](#)). Важливість та першочерговість саме демографічного та розселенського підґрунтя підкреслюється в усіх методичних та рекомендаційних розробках як Міністерства розвитку громад та територій України так і міжнародних й громадських організацій: «Комплексний план просторового розвитку території територіальної громади на всю територію територіальної громади та передбачає узгоджене прийняття рішень щодо цілісного (комплексного) просторового розвитку населених пунктів як єдиної системи розселення і території за їхніми межами» ([Розробка комплексних планів 2022](#)). Беззаперечну важливість вивчення поселень та систем розселення підкреслено і у затвердженій Урядом України «Методиці формування спроможних територіальних громад», де серед п'яти основних критеріїв оцінки рівня спроможності функціонування ТГ дві (площа території та чисельність населення, що постійно проживає на території ТГ) безпосередньо є розселенськими показниками, третя (чисельність учнів, що здобувають освіту в закладах загальної середньої освіти, розташованих на території ТГ) – частково характеризує демографічний потенціал території, і ще дві - суто економічного характеру ([Джерело](#)).

Саме тому нами було поставлено за мету дослідити розселенське підґрунтя майбутнього розвитку територіальних громад Одеської області, як базового шару розробки комплексних планів їх просторового розвитку. Адже населення й тродоресурсний потенціал – це найцінніший ресурс який сьогодні є в Україні, й від вивчення та аналізу розміщення якого залежатимуть перспективи реалізації Стратегій розвитку громад та регіонів.

2. МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ

Основою для проведеного дослідження розселенських особливостей територіальних громад Одеської області слугували результати наукових досліджень з регіоналістики та просторового планування здійснені суспільними географами: Л. Руденком ([2015, 2016, 2026](#)), О. Топчієвим ([2011, 2014](#)), К. Мезенцевим ([2015](#)), Є. Маруняк ([2018](#)), Н. Провотар ([2015, 2021](#)), Д. Мальчикової ([2014, 2021](#)), та ін. Окремо звернемо увагу на аналогічні дослідження із оцінки просторового планування розселення на рівні територіальних громад інших областей України. В.Лажнік та С. Пугач здійснили просторовий аналіз сучасної територіальної реформи на прикладі ТГ Волинської області з позицій суспільної географії із розрахунками їх

О. Сичук

Розселенські параметри територіальних громад для цілей просторового планування (на прикладі Одеської області)

географічних параметрів та вказали на територіальні диспропорції (Лажнік & Пугач 2023, 2024). Сучасний аналіз територіальної організації систем розселення та територіальних громад Тернопільської області зокрема здійснив М. Салій (Салій 2023; 2024). Також особливості просторової диференціації територіальних громад наприкладі Тернопільської області дослідили колектив авторів на чолі із А. Кузишином (Кузишин, Поплавська, Задворний, Пушкар & Горошко 2024). Ряд суспільно-географічних підходів щодо вивчення процесу формування територіальних громад із систему кількісних параметрів географічного аналізу на прикладі Херсонської області пропонують Г. Нападовська та І. Пилипенко (Нападовська & Пилипенко 2018). Рестоспективу особливостей планування території та систем розселення вивчали, Одеської області зокрема, С. Шинкаренко та М. Ніколаєва (Шинкаренко & Ніколаєва 2023). Аналіз просторової диференціації територіальних громад Житомирської області здійснили М. Ільїна та Ю. Шпильова (Ільїна & Шпильова 2024). Актуальні методи вивчення просторових аспектів реформування адміністративно-територіального поділу пропонує Х. Маленкова (Маленкова 2020). Своє бачення вивчення просторових особливостей територіальної диференціації територіальних громад запропонували О. Хохуляк, запропонувавши алгоритм стратегічного аналізу просторової диференціації територіальних громад, що передбачає групування за набором параметрів у відповідні кластерні групи на прикладі вибіркового громад України (Хохуляк 2023).

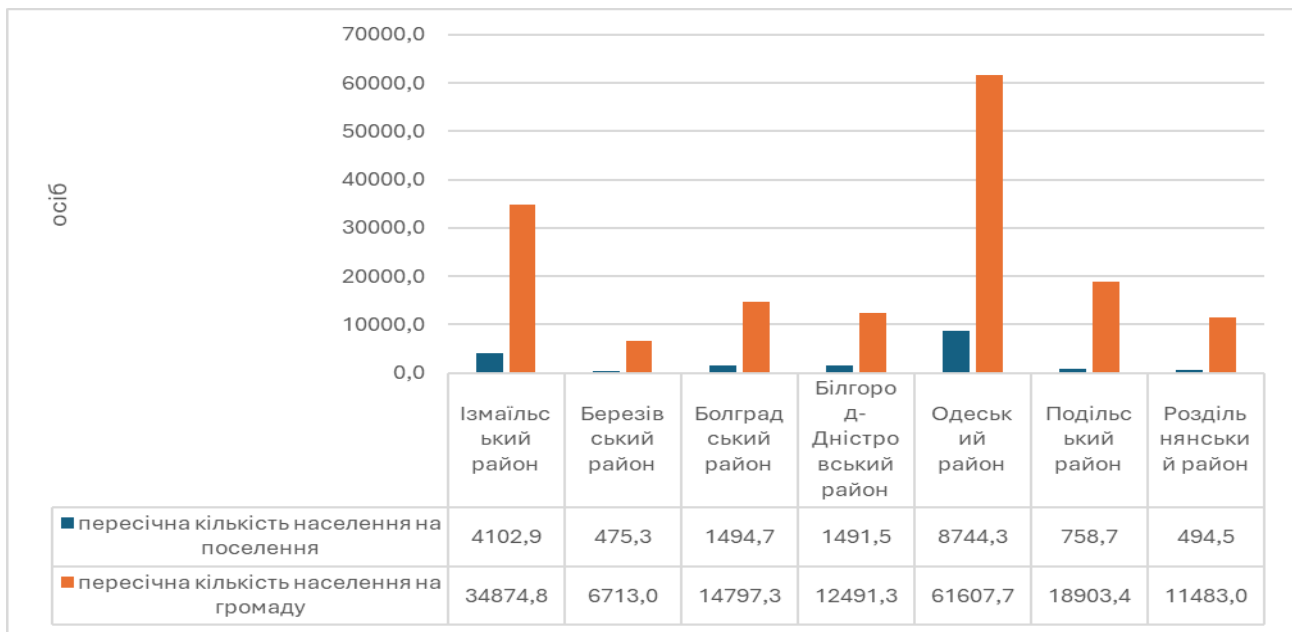
Вихідними матеріалами для проведених досліджень та зроблених висновків була первинна статистична інформація Головного управління статистики в Одеській області (Джерело), дані із Офіційного сайту Одеської ОВА (Сайт Одеської ОВА 2025), матеріали Міністерства розвитку громад та територій (Сайт Мінрегіон 2026), зведені матеріали порталу Децентралізація (Децентралізація 2026).

3. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Одеський регіон внаслідок провадження реформ децентралізації та змін АТУ об'єднує 7 адміністративних районів різних за площею, людністю та розселенськими параметрами. У їх межах сформувалося 91 територіальна громада із кількістю об'єднаних поселень від 1 (Одеська, Ізмаїльська, Теплодарська, Білгород-Дністровська) до 58 у Куяльницькій громаді. Що зумовлено загальною площею області, нерівномірністю їх економічного розвитку. при відмінностях класичних показників густоти населення по районах від 19,4 в Березівському до 350 осіб на км² у Одеському який компенсує низьку густоту по усіх шести районах та формує загальнообласний показник. Цікаво, що за показником густоти поселень, значення нижче пересічнообласного фіксуються у Ізмаїльському, Білгород-Дністровському та Болградському районах (15,8, 22 та 30,7 поселень на 1000 км² проти 36,5 по області). Диспропорції у кількості поселень та населення у громадах знайшли своє відображення і в значеннях пересічної чисельності населення на одне поселення та на одну громаду у розрізі адміністративних районів. Загальна тенденція зберігається лише у Одеському та Ізмаїльському районах (перші рейтинги по обох показниках) вони ж і мають значення розрахованих показників вище пересічно обласного. А Подільський район, маючи найбільшу площу та найбільшу чисельність поселень у своїй систем розселення, за рахунок амплітуди чисельності поселень на громаду у 54 населених пункти має чітку невідповідність у рейтингах за досліджуваними показниками (Рис. 1.).

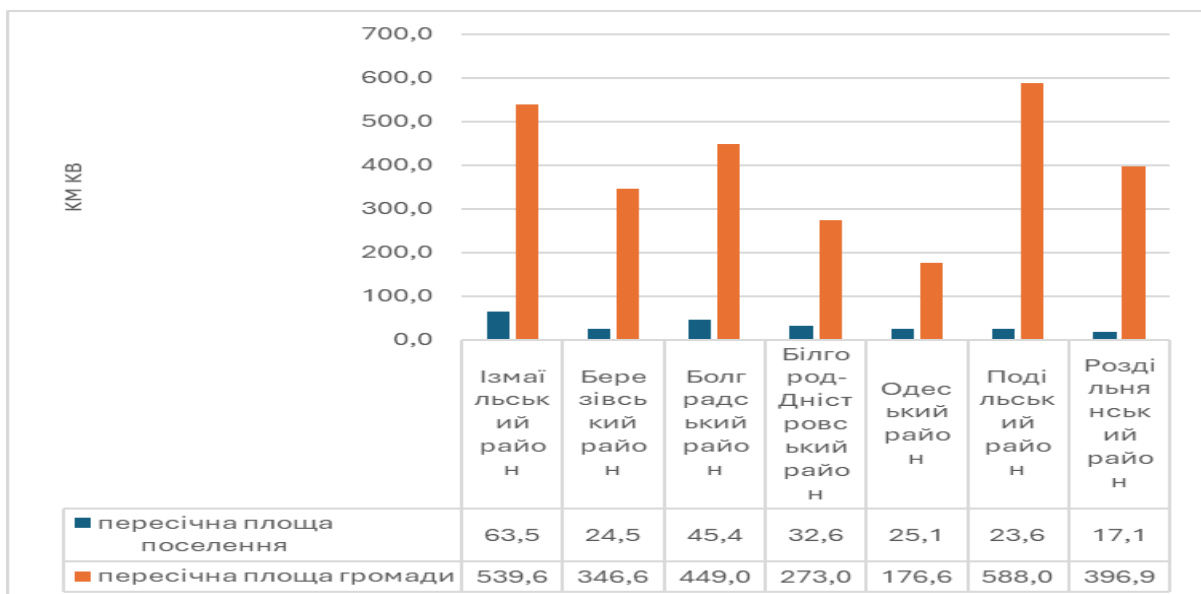
О. Сичук

Розселенські параметри територіальних громад для цілей просторового планування (на прикладі Одеської області)

Рисунок 1. Розрахунки пересічної людності на одне поселення та одну ТГ у розрізі адміністративних районів Одеської області

Абсолютно інша картина виходить із пересічною площею поселень та громад по адміністративних районах (*Рис. 2.*). Найбільша диспропорція спостерігається у Подільському районі (588 та 23,6 км² на громаду та на поселення відповідно). Варто зауважити, що найменша пересічна площа поселень припадає на Роздільнянський район, при його наближених до середніх значень площі та людності. Такі амплітуди у параметрах розселення знайдуть своє відображення при планування розміщення закладів соціальної інфраструктури, зокрема ЦНАПів, опорних закладів загальної середньої освіти, формуванні спроможної мережі закладів медичного обслуговування, тощо. Адже у методичних рекомендаціях, щодо формування спроможних територіальних громад, чітко прописані мови транспортної доступності забезпечення населення соціальними послугами ([Розробка комплексних планів 2022](#)).

Рисунок 2. Розрахунки пересічної площі одного поселення та однієї ТГ у розрізі адміністративних районів Одеської області

О. Сичук

Розселененські параметри територіальних громад для цілей просторового планування (на прикладі Одеської області)

Для повного розуміння проблеми транспортної доступності та диспропорцій із даним показником розглянемо значення пересічної відстані між поселеннями. При пересічно обласному значенні 5,6 км, найвищим цей показник буде у Ізмаїльському районі за рахунок високого значення пересічної площі поселень, що зумовлено ландшафтними особливостями території. Також, вищі від пересічно обласного, будуть показники у Болградському та Білгород-Дністровському районах (7,2 та 6,1 км відповідно). Найнижче значення 4,4 км фіксуємо у Роздільнянському районі при малій площі та одній із найвищих кількостей населених пунктів.

І такі відмінності спостерігаються не лише на прикладі районів але й громад. Для Одеської області, як стратегічного приморського та прикордонного регіону, із урахуванням перспектив майбутнього просторового розвитку громад такі відмінності стають справжніми викликами при проектуванні.

За твердженням В.Лажніка та С.Пугача: «розмір території є однією з фундаментальних категорій при дослідженнях локального рівня» (Лажнік & Пугач 2023). Оскільки прямої кореляції між розмірами громад, їх людністю та рівнем заселеності не існує. Розміри громади скоріше будуть пов'язані із ландшафтними особливостями території та рівнем господарської освоєності території. Кореляція між площею громади та її людністю становить $K = -0,06$, а між густиною населення та кількістю поселень $K = -0,15$.

Тому розглянемо загальну картину розподілу параметрів розселення по територіальних громадах. Відповідно до методики формування спроможних територіальних громад згідно Постанова Кабінету Міністрів України для визначення числового показника критерію спроможності громад передбачено їх поділ на три групи за кожним із п'яти параметрів оцінки спроможності (Джерело). За розмірами території (менше 200 км², від 200 до 400 км² та більше 400 км²). Аналогічно за чисельністю населення також виділено три групи (менше 3 тис. осіб; від 3 до 7 тис. осіб; більше 7 тис. осіб). Відповідно даної градації громадам присвоювалося числове значення в балах 0,3; 0,6 та 1. надалі бальні оцінки сумувалися по п'яти критеріях й визначався ступінь спроможності громади. Такий поділ втратив значення 2020 року коли утворення ТГ було завершено. Однак, після шести років аналізу, оцінок, спостережень за діяльністю ТГ ідея оцінювального порівняння спроможності громад знову стає актуальною. Надто при розробці Комплексних планів просторового розвитку. Тому ми застосуємо дані параметри до 91 територіальної громади Одеської області. Як результат ми отримали при оцінці за площею громади малоспроможними, а відповідно й у перспективі можуть бути об'єднаними, 22 ТГ (24% від загалу). Загальна площа таких громад 2385 км². Коефіцієнт 0,6 відповідає пересічним значенням спроможності, й зафіксовано у найбільшій кількості 40 громад (44%) загальною площею 11151 км². Групу із оціночним коефіцієнтом 1, та площею понад 400 км² сформували 29 поселень (32%) загальною площею 19810 км², або ж пересічною 683.

За визначеннями спроможності відповідно людності громад, нами визначено, що гідно методики Мінрегіону найменш спроможними (та відповідно у групі ризику) є три громади – Чогодарівська, Стрюківська Березівського району та Кароліно-Бугазька Білгород-Дністровського, із людністю менше 3 тисяч осіб. Групу із балом 0,6 за кількістю населення формують 24 громади (26%) із пересічною людністю 5128 осіб на одну громаду. Найбільшу групу формують громади із оцінкою спроможності за людністю – 1. Таких громад 64 (70%), звичайно варто визнати що пересічна людність для даної групи у 34 тисячі на громаду сформувалася за рахунок Одеської міської ТГ, адже розрив між нею та наступною у рейтингу Чорноморською становить 14,3 рази. Без Одеської ТГ, перерахунок пересічної людності для громад спроможної групи становить 19209 осіб на ТГ. Загалом такі результати показують на

О. Сичук

Розселенські параметри територіальних громад для цілей просторового планування (на прикладі Одеської області)

значну поляризацію у розселення, що створює виклики для розроблення планів розвитку та загалом управління регіоном.

Оскільки по області маємо значні амплітуди то ми провели дещо детальніший аналіз основних розселенських параметрів виділивши не три, а п'ять діапазонів. (табл. 1-2.).

Таблиця 1. Групування територіальних громад Одеської області за площею

інтервал у км ²	Кількість громад	Частка від загальної кількості, %	Загальна площа групи громад, км ²	Частка від площі області, %	Середня площа, км ²
< 100	9	10	459,7	1,4	51
100-200	13	14	1926	6	148
201-500	47	52	14171	43	301,5
501-1000	20	22	14732	43,6	736,6
> 1000	2	2	2057	6	1029
всього	91	100	33347,51	100	353,3

* сформовано самостійно автором на основі власних розрахунків

Таким чином, за величиною територіальної громади найбільш чисельною групою будуть ТГ площею від 200 до 500 км² – 47 громад (52% від загалу). Вони охоплюють таку ж сумарну площу як і 20 громад площею від 500 до 1000 км². із *таблиці 1* зростають і загальні показники пересічної площі для громад кожної із груп. Найбільше громад із великими територіями у Подільському адміністративному районі, що знову ж таки вказує на просторові диспропорції у розселенні.

Таблиця 2. Групування територіальних громад Одеської області за людністю

інтервал у тис. осіб	Кількість громад	Частка від загальної кількості громад, %	Кількість поселень	Чисельність населення тис. осіб	Частка від загальної чисельності населення, %	Середня чисельність населення громад, осіб
< 5	14	15,4	196	54115	2,3	3865
5,0-10	27	29,6	281	194650	8,3	7209
10,1-50,0	47	51,7	684	951435	39,8	20242
50,1-100,0	2	2,2	11	140655	6	70328
> 100,0	1	1,1	1	1010537	43,6	1010537
всього	91	100	1173	2350071	100	

* сформовано самостійно автором на основі власних розрахунків

Провівши групування територіальних громад за кількістю мешканців у них встановлено, що найчисельнішою є група від 10 до 50 тисяч осіб (51,7%). Вона об'єднала 684 поселення, що становить 58% від усієї кількості населених пунктів й мешкає у них майже 40% від усього населення області, а це майже як у обласному центрі. Пересічна чисельність населення у громадах даної групи – 20242 особи. Також насторожує чисельність (14 громада) групи до 5 тисяч мешканців, це 15,5% громад області як формують критичну групу, адже рекомендованою людністю для спроможних громад було саме 5000 мешканців. А тому враховуючи депопуляційні процеси й загальну несприятливу ситуацію в країні, ці громади є першими претендентами на приєднання.

Якщо є проаналізувати територіальні громади а густотою населення то у їх розрізі значення також різняться і цифра вражає – 921 раз. Від 7 осіб на км² у Лиманській громаді до 6416 у Одеській. Загалом у 17 громадах області густота населення вища за пересічно регіональне значення.

4. ВИСНОВКИ

Проведене дослідження показало значні територіальні диспропорції у параметрах розселення громад Одеської області. Визначаються вони насамперед різницею рівні

О. Сичук

Розселенські параметри територіальних громад для цілей просторового планування (на прикладі Одеської області)

соціально-економічного розвитку, спеціалізацією економіки, географічним положенням та природними умовами. У розселенні чітко виділяється Одеський район до якого у радіальному напрямку сходяться полюси зростання населення. такі диспропорції негативно впливають на загальний рівень розвитку громад, формуючи депресивні регіони. Що обов'язково варто враховувати про розробці Стратегій розвитку регіону, районів та громад, й відповідно відображати у положеннях Комплексного плану просторового їх розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. **Malchykova, D.** (2021). Participatory budgeting practices and civic activism for urban space renovation: the case of Kherson. *Ekonomichna ta Sotsialna Geografiya*, 34-48. Doi: 10.17721/2413-7154/2021.85.38-48.
2. **Mezentsev, K., Pidgrushnyi, G., & Mezentseva, N.** (2015). Challenges of the post-Soviet development of Ukraine: economic transformations, demographic changes and socio-spatial polarization. In *Understanding geographies of polarization and peripheralization: Perspectives from Central and Eastern Europe and beyond* (pp. 252-269). London: Palgrave Macmillan UK.
3. **Provotar, N., & Ohiichuk, N.** (2021). Public spaces of Zhytomyr: a places that encourages residents to go out to the city. *Ekonomichna ta Sotsialna Geografiya*, 86, 40-52.
4. **Бортник, С. Ю., Лаврук, Т. М., Олещенко, А. В., & Тимуляк, Л. М.** (2022). Просторове та ландшафтне планування., 155. [**Bortnyk, S. Yu., Lavruk, T. M., Oleshchenko, A. V., & Tymuliak, L. M.** (2022). *Prostorove ta landshaftne planuvannia.*, 155].
5. **Гречко, Т. К., Лісовський, С. А., Романюк, С. А., & Руденко, Л. Г.** (2015). Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого) розвитку: навч. посіб. *Херсон: Грінь ДС, 264.* [**Hrechko, T. K., Lisovskyi, S. A., Romaniuk, S. A., & Rudenko, L. H.** (2015). *Publichne upravlinnia v zabezpechenni staloho (zbalansovanoho) rozvytku: navch. posib. Kherson: Hrin DS, 264.*].
6. **Ільїна, М. В., & Шпильова, Ю. Б.** (2024). Диференціація прикордонних територіальних громад України: методологія і практика. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*, (10). [**Ilina, M. V., & Shpylova, Yu. B.** (2024). *Dyferentsiatsiia prykordonnykh terytorialnykh hromad Ukrainy: metodolohiia i praktyka. Zdobutky ekonomiky: perspektyvy ta innovatsii*, (10).].
7. **Кузишин, А. В., Поплавська, І. В., Задворний, С. І., Пушкар, Б. Т., & Горошко, А. А.** (2024). Особливості просторової диференціації територіальних громад: приклад Тернопільської області. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Природничі науки*, (1), 97-104. [**Kuzyshyn, A. V., Poplavska, I. V., Zadvornyi, S. I., Pushkar, B. T., & Horoshko, A. A.** (2024). *Osoblyvosti prostorovoi dyferentsiatsii terytorialnykh hromad: pryklad Ternopilskoi oblasti. Slobozhanskyi naukovyi visnyk. Seriia: Pryrodnychi nauky*, (1), 97-104].
8. **Лажнік, В. Й., & Пугач, С. О.** (2024). Аналіз географічних параметрів територіальних громад Волинської області в контексті просторового планування. *Географічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*, (3 (3)). [**Lazhnik, V. Y., & Puhach, S. O.** (2024). *Analiz heohrafichnykh parametriv terytorialnykh hromad Volynskoi oblasti v konteksti prostorovoho planuvannia. Heohrafichnyi chasopys Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*, (3 (3)).]
9. **Лажнік, В., Пугач, С.** (2023). Аналіз географічних параметрів територіальних громад Волинської області в контексті просторового планування. *Географічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*, 3(3), 24-33. [**Lazhnik, V., Puhach, S.** (2023). *Analiz heohrafichnykh parametriv terytorialnykh hromad Volynskoi oblasti v konteksti prostorovoho planuvannia. Heohrafichnyi chasopys Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*, 3(3), 24-33.]. DOI: <https://doi.org/10.32782/geochasvnu.2024.3.03>
10. **Маленкова, Х. О.** (2020). Методи вивчення просторових аспектів реформування адміністративно-територіального поділу. *Наукові записки Херсонського відділу Укр. геогр. товариства*, 12, 50-55. [**Malienkova, Kh. O.** (2020). *Metody vyvchennia prostorovykh aspektiv reformuvannia administratyvnoterytorialnoho podilu. Naukovi zapysky Khersonskoho viddilu Ukr. heohr. tovarystva*, 12, 50-55].
11. **Маруняк Є.О.** (2018). Геопросторові дослідження і практика планування: Україна на тлі світових трендів. *Київ : Фенікс*, 336. [**Maruniak Ye.O.** (2018). *Neoprorostorovi doslidzhennia i praktyka planuvannia: Ukraina na tli svitovykh trendiv. Kyiv : Feniks*, 336].

О. Сичук

Розселенські параметри територіальних громад для цілей просторового планування (на прикладі Одеської області)

12. **Нападовська, Г. Ю., & Пилипенко, І. О.** (2018). Просторовий аналіз процесу об'єднання територіальних громад. *Стратегія оптимального розвитку*, 181. [Napadovska, H. Yu., & Pylypenko, I. O. (2018). Prostorovyi analiz protsesu obiednannia terytorialnykh hromad. *Stratehiia optymalnoho rozvytku*, 181.]
13. **Васильченко, Г., Парасюк, І., & Єременко, Н.** (2015). Планування розвитку територіальних громад. *Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування. Асоціація міст України. К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «VI EN EЙ, 256.* [Vasychenko, H., Parasiuk, I., & Yeremenko, N. (2015). Planuvannia rozvytku terytorialnykh hromad. Navchalnyi posibnyk dlia posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia. *Asotsiatsiia mist Ukrainy. K., TOV «PIDPRYEMSTVO «VI EN EI, 256*].
14. **Розробка комплексних планів.** Посібник для громад. Київ, 2022 [Rozrobka kompleksnykh planiv. *Posibnyk dlia hromad. Kyiv, 2022*].
15. **Руденко, Л. Г., & Маруняк, Є. О.** (2026). Інструмент ландшафтного планування і досвід його застосування для збереження навколишнього середовища в Україні та за кордоном. *Вісник національної Академії наук України*, (1), 13-23. [Rudenko, L. H., & Maruniak, Ye. O. (2026). Instrument landshaftnoho planuvannia i dosvid yoho zastosuvannia dlia zberezhenntia navkolyshnoho seredovyshcha v Ukraini ta za kordonom. *Visnik Nacional noi akademii nauk Ukraini*, (1), 13-23].
16. **Руденко, Л. Г., Лісовський, С. А., & Маруняк, Є. О.** (2016). Виклики і загрози просторового розвитку України на шляху до євроінтеграції. *Український географічний журнал*, (1), 41-46. [Rudenko, L. H., Lisovskyi, S. A., & Maruniak, Ye. O. (2016). Vyklyky i zahrozy prostorovoho rozvytku Ukrainy na shliakhu do yevrointehratsii. *Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal*, (1), 41-46].
17. **Салій, М.** (2023). Кременецька районна система розселення та особливості її трансформації в умовах децентралізації. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія*, 54(1), 95-108. [Salii, M. (2023). Kremenetska raionna systema rozselennia ta osoblyvosti yii transformatsii v umovakh detsentralizatsii. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: heohrafiia*, 54(1), 95-108.]
18. **Салій, М.** (2024). Сучасні трансформаційні процеси Тернопільської районної системи розселення. *Науковий вісник Чернівецького університету: Географія*, (847), 169-180. [Salii, M. (2024). Suchasni transformatsiini protsesy Ternopilskoi raionnoi systemy rozselennia. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu: Heohrafiia*, (847), 169-180. .]
19. **Топчієв О.Г., Стефанович А.М.** (2011). Планування території як складова стратегії соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць базового рівня і територіальних громад. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*, (8), с. 448–459. [Topchiiev O.H., Stefanovych A.M. (2011). Planuvannia terytorii yak skladova stratehii sotsialno-ekonomichnoho rozvytku administratyvno-terytorialnykh odynyt bazovoho rivnia i terytorialnykh hromad. *Teoretychni ta prykladni pytannia derzhavotvorennia*, (8), s. 448–459.]
20. **Топчієв, О. Г., & Мальчикова, Д. С.** (2014). Планування територій: Навч. посіб. Херсон: Гринь ДС. [Topchiiev, O. H., & Malchykova, D. S. (2014). Planuvannia terytorii: Navch. posib. *Kherson: Hrin DS*].
21. **Хохуляк, О. О.** (2023). Стратегічний аналіз просторової диференціації територіальних громад України. *Просторовий розвиток*, 6, 368-378. [Khokhuliak, O. O. (2023). Stratehichnyi analiz prostorovoi dyferentsiatsii terytorialnykh hromad Ukrainy. *Prostorovyi rozvytok*, 6, 368-378]. DOI: <https://doi.org/10.32347/2786-7269.2023.6.368-378>
22. **Шинкаренко, С. Л. ., & Николаєва, М. І.** (2023). Особливості планування територій та систем розселення: від минулого до сучасного. *Вісник Одеського національного університету. Географічні та геологічні науки*, 27(2(41), 147–155. [Shynkarenko, S. L. ., & Nikolaieva , M. I. (2023). Osoblyvosti planuvannia terytorii ta system rozselennia: vid mynuloho do suchasnoho. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Heohrafichni ta heolohichni nauky*, 27(2(41), 147–155]

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

23. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України №75 від 30.03.2016 [Nakaz Ministerstva rehionalnoho rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunalnoho hospodarstva Ukrainy №75 vid 30.03.2016] [Джерело](#)
24. Наказ Міністерства розвитку громад та територій №265 від 21.12.2022 [Nakaz Ministerstva rozvytku hromad ta terytorii №265 vid 21.12.2022] [Джерело](#)
25. Офіційний сайт Одеської ОВА 2025 [Ofitsiinyi sait Odeskoi OVA] [Джерело](#)
26. Портал Децентралізація 2026 [Portal Detsentralizatsiia 2026] [Джерело](#)

О. Сичук

Розселенські параметри територіальних громад для цілей просторового планування (на прикладі Одеської області)

27. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 р. № 214 / Кабінет Міністрів України. Офіційний вебпортал Верховної Ради України.[Pro zatverdzhennia Metodyky formuvannia spromozhnykh terytorialnykh hromad: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 8 kvitnia 2015 r. № 214 / Kabinet Ministriv Ukrainy. Ofitsiyniy vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy] [Джерело](#)
28. Сайт Міністерства розвитку громад та територій 2026 [Sait Ministerstva rozvytku hromad ta terytorii 2026] [Джерело](#)

Oleksii SYCHUK

Odesa I. I. Mechnikov National University

Settlement parameters of territorial communities for spatial planning purposes (using the example of Odessa region)

Keywords: territorial community, spatial planning, regional development, settlement, resettlement system, Strategic planning

Abstract: When developing comprehensive spatial development plans, the cross-cutting line is ensuring sustainable development of territories, taking into account the ecological, economic, and social security of the territory with the population at the center of everything. The importance and priority of the demographic and settlement basis is emphasized in all methodological and recommendatory developments of both the Ministry of Development of Communities and Territories of Ukraine and international and public organizations. We set the goal of studying the settlement basis of the future development of territorial communities of the Odessa region, as a basic layer for developing comprehensive plans for their spatial development. After all, the population and land resource potential are the most valuable resources that exist in Ukraine today, and the prospects for implementing the Strategies for the Development of Communities and Regions will depend on the study and analysis of their placement. The Odessa region, as a result of the implementation of decentralization reforms and changes in the Administrative Territories, unites 7 administrative districts that differ in area, population, and settlement parameters. Within their borders, 91 territorial communities were formed with the number of united settlements from 1 (Odesa, Izmail, Teplodar, Bilhorod-Dnistrovsky) to 58 in the Kuyalnytsky community. This is due to the total area of the region and the unevenness of their economic development. With differences in population density indicators across districts from 19.4 in Berezhivskyi to 350 people per km² in Odessa, which compensates for the low density across all six districts and forms the regional indicator. And such differences are observed not only in the example of districts but also in communities. For Odessa region, as a strategic coastal and border region, taking into account the prospects for the future spatial development of communities, such differences become real challenges in design. The study conducted showed significant territorial disparities in the parameters of settlement of communities in Odessa region. They are determined primarily by the difference in the level of socio-economic development, specialization of the economy, geographical location and natural conditions. In the settlement, the Odessa region is clearly distinguished, to which the poles of population growth converge in the radial direction. Such disparities negatively affect the overall level of development of communities, forming depressed regions. What should definitely be taken into account when developing Strategies for the development of the region, districts and communities, and accordingly reflected in the provisions of the Comprehensive Plan for their spatial development.

Дата першого надходження статті до видання: 18.02.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.03.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 15.05.2026

О. Сичук

Розселененські параметри територіальних громад для цілей просторового планування (на прикладі Одеської області)